

N:o 9

A.-B. Centraltryckeriet
Örebro 1915

Sept. 1915

<p>Äges af: Svenska Brandmänna- Förbundet Utkommer en gång i mån.</p>	<p>Redaktör och utgivare: ARV. W. SVENSSON ÖREBRO Telefon 26</p>	<p>Prenumerationspris: Kr. 2:75 för år. Läsn. 25 Öre Annonspriiser: I texten 1 kr., å andra platser 70 Öre pr cm. och spalt</p>
--	---	--

Brandväsendet på landsbygden.

Hvad som kan och bör göras.

(Forts.)

Betrakta vi så närmare de spruttattaljer, som i en hel del landsbyar förefinnas, skola vi också tämligen snart komma underfund med, att dessa lämna bra mycket öfrigt att önska. I första hand har man kyrksprutan, som i regel är den största och förnämsta. På sina ställen, där man håller på en gammal god och fäderneärfd ordning, afprovas denna en gång om året, vid majstämman med byn, då dess gemensamma angelägenheter skola behandlas. Men detta är långt ifrån alltid förhållandet. Mångestades är den knappast ute vid andra tider än då olyckan kräver att den måste tagas ut. Slangarna befinnas då så otäta, att mera än hälften af det inpumpade vattnet går ut på sidorna och gör det nästan omöjligt för någon att stå i dess närhet. Man köper så en ny slang och sätter åter sprutan in på sin plats i kyrkans vapenhus eller dess vedbod, där den i lugn och ro får stå tills den nästa gång behöfver användas, då de nya slangarna åter hunnit bli upptorkade och kanhända söndergnagda af råttor.

Med en stor del af de s. k. assurancesprutorna är det på samma sätt. För det första är det bra litet man kan åstadkomma med dessa i händelse af en eldsvåda och för det andra är det långt ifrån alltid man har dem i brukbart skick då de

skola användas. Äfven dessa kräva en omsorgsfull tillsyn och en afprofnings gång efter annan.

Af det sagda torde nogsamman framgå att med brandväsendet på vår egentliga landsbygd är det allt annat än väl bestådt. Vi tala nu icke här om de glädjande undantag, som här och hvar förefinnas, utan vi betrakta förhållandena sådana dessa te sig i stort. Vi komma därför också till frågan, hvad som är att göra, dels för att få ett bättre brandväsen till stånd och dels för att snabbt kunna förhindra eldsolyckor, i händelse sådana skulle yppa sig. Svaret kan icke gärna bli mera än ett, att försöka få större eller mindre ordnade brandkårer till stånd, en bättre brandsyn samt bättre spruttattaljer än man i allmänhet för närvarande har.

Hvad den förstnämnda saken beträffar tro vi, att det skulle vara nyttigt om ett lagstadgande komme till stånd, som påbjöde att i hvarje större by en ordnad brandkår nödvändigt måste förefinnas, hvori alla män från en viss minimiålder till en viss maxim sådan, skulle vara skyldiga stå inskrifna, samt att i de mindre byarna en särskild skyddskår måste förefinnas, som i händelse af eldsvåda skulle vara skyldig att ingripa. I båda

dessa fall blefve det ju i viss mån en "allmän värnplikt", men det gällde ju äfven här att värna om det käraste och bästa vi äga — våra hem. Kan detta icke ske genom lögstifande, måste man genom ett intensivt upplysnings- och agitationsarbete söka få det till stånd på frivillighetens väg. Men det är knappast någonsädes, som det är så svårt att rödja väg för något nytt, som på den egentliga landsbygden, åtminstone i vissa delar af landet, om än det sedermera visar sig, att då man en gång afprofvat detta och funnit det brå, man lika intensivt håller på att det skall finnas kvar, under det man ofta annorstädes vid en första fläkt af ett nytt, och kanhända rätt obepröfvadt sådant, kastar det gamla väl bepröfvade för något som i längden visar sig vara sämre än detta. Hur man än arbetar och agiterar kan man därför knappast ha förhoppning om att en brandkår i hvarje by skall komma till stånd på frivillig väg än på mycket länge, länge. Det vore därför nyttigt, ja nödvändigt, att en dylik bestämmelse komme fram i den k. proposition i ärendet, som kanhända i en icke allt för aflägsen framtid, som ett svar på det af riksdagen beslutade skrivelse-förslaget till regeringen, torde komma att se dagen. Visserligen känner man sina plikter i händelse af en ubrytande eldsväda i en landsortsby och man kan mången gång få se enskilda handlingar utföras vid dylika tillfällen, som icke allenast vittna om oförskräckt och mod, utan också om plikt och solidaritetskänsla af den mest hedervärda beskaffenhet. Men man ser också mången gång, att ledning saknas och att det raska och skyndsamma ingripandet icke sker, som då en ordnad brandkår rycker in till släckningshjälp. Genom planmässig ledning och ett skyndsamt ingripande, som är ett af hufvudmomenten i de frivilliga brandkärernas arbete, skulle mången eldsolycka kunnat inskränkas till sin omfattning, kanhända rent af förekommas.

Vi tro också att det skulle vara till stort gagn för såväl den enskilde som försäkringsföreningarna om en bättre ordnad brandsyn komme till stånd. Åtminstone vore det icke ur vägen, att man ännu i våra dagar kvarhölle den gamla seden om skorstenssyn ifråga om sotning, som i de flesta fall lämnar mycket öfrigt att önska.

Vidare vore det lyckligt, om man äfven i de mera undångömda byarna och i de små samhällena skaffade sig bättre brandredskap, af hvilka man kunde ha ett verkligt gagn. Först och främst bör man ha en gemensam större spruta af nyare konstruktion med goda slangar, samt att denna spruta afprovats minst två gånger om året. Vidare bör man mera än hvad som i allmänhet sker icke allenast skaffa sig bättre sprutor i hemmen, framförallt de större gårdarna, utan äfven vårda sig

om dessa, så att de äro i brukbart skick i händelse de skulle behöfva användas.

En eller ett par gasladdade apparater borde jämväl förefinnas. Dessa kunna vara till mycket stor nytta. Härpå ett nytt exempel. För någon tid sedan utbröt eld i en källare till en handelsbutik i det samhälle där den som skrifvet detta är bosatt. En brinnande tändsticka hade släppts på golvet, där en del fotogen utrunnit, som antändes. Inom ett par minuter var hela källaren antänd och man väntade sig när som helst att tvänne där förvarade fotogentunnor skulle antändas. Man fick emellertid tag i fem st, dylika apparater (Custos) som öppnades, hvarefter fönster och dörrar tilltapptes. Om några minuter var elden kväfd. Då hade också brandkären med sprutan anländt, som kunde begjuta tak och väggar med vatten.

Af det anförda torde nogsamtt framgå huru viktigt det är att ha ett välordnat brandväsende äfven på landsbygden. I detta afseende såväl som i andra behöfs emellertid att man planlägger och organiserar. Det arbete man härpå nedlägger skall medföra nytta och välsignelse af hvarjehanda slag. Det gäller ju ingenting mindre än att skydda det käraste och bästa af hvad vi äga — våra hem. Hvar och en som haft den olyckan se ett hem sköflat af eld, vet nogsamtt hvilken sorg, som gjort sig förnimbar. Det är icke nog med att man i regel gör en ekonomisk förlust, utan det finnes så mycket annat som därvid går till spillo, vid hvilka minnen äro fästade af sådan art, att man efteråt med vemod och beklämning tänker på hvad man förlorat.

Ett väl ordnat brandväsende afser icke allenast att förebygga och skydda våra hem, utan också att rädda och begränsa ifall olyckan skulle yppa sig.

Slangklämman ENORM

är den bästa förekommande.

Den är fullt brukbar vid förekommande slangdiametrar samt profvas och garantieras fungera vid slangledning med 14 atm:s tryck.

Pris pr galvaniserad apparat kr. 15:—

Beställningar göras hos

Brandchefen, Uppsala.

Förbundsmeddelanden.

Som tiden för vårt förbundsmöte nu närmar sig, vill jag med dessa rader uppmana samtliga afdelningar att i god tid utse ombud för detsamma. Efter att ha inhämtat upplysningar från flera håll om lämpligaste tiden för mötet är denna nu fastställd till den 22 och 23 oktober.

Ännu är alltså tid att inkomma med motioner, och vi vänta mycket af detta sammanträde, då mera än två hela år förlutit sedan vårt förra förbundsmöte. Anledningen till den långa fristen är ju det stora kriget med däraf föranledda mobiliseringar inom våra led. Kriget är ju, tyvärr, ännu inte slut, men vi våga dock hoppas, att det detta år icke skall hindra oss.

Vi ha nu en hel del saker som måste ordnas. Bland annat äro samtliga styrelsemandat utgångna. Af inkomna motioner föreligger äfven en om styrelsens reducering, hvilken fråga är lämplig att nu upptaga till diskussion inom kamratkretsarna, så att ett väl genomtänkt beslut kan fattas i denna viktiga fråga. Undertecknad, som allt sedan förbundets bildande beklädt ordförandeplatsen, anser det vara sin plikt att nu ställa denna post till förfogande. De motiv, som förestafvat detta beslut äro endast, att jag under dessa år funnit att vår sammanslutning har en mycket viktig mission att fylla — viktigare ju mera man skärskådar den, och för den skull är endast det bästa godt nog att stå i spetsen för ledningen.

Allt är nu relativt lugnt, och förhållandena utåt och inåt äro de bästa, hvarför tidpunkten för ett nytt val är synnerligen lämplig.

Under de år jag stått för ledningen, har jag kommit tillsammans med en hel del sansade och insiktsfulla brandmän inom vår sammanslutning, hvilka jag lärt mig högt värdera, och för öfrigt ha alla visat sig som män, hvilka det varit ett nöje att samarbeta med. Då jag nu frånträder min befattning som förbundets ordförande, kan jag icke underlåta att till alla, med hvilka jag på våra möten kommit i beröring, uttala ett hjärtligt tack. Meningarna ha ju många gånger varit delade, men efter en belysande diskussion har allt åter utjämnat sig och endast glada hägkomster kvarstå. Om vi se på resultatet af vårt arbete — jämföra förhållandena vid förbundets bildande och nu — skola vi nog finna att mycket är vunnet.

Det finnes dock en mörk punkt, och den är, att förbundet icke vunnit den tillslutning, som det verkligen förtjänar.

Det är äfven detta som till någon del bestämt mig för det steg, jag nu står i begrepp att taga. Jag tror nämligen, att med en lämpligare ordfö-

rande skulle här mycket kunna vinnas. Det kostar alltid pengar att "föra krig" och det är om dessa pengars värde som åsikterna äro delade. Man tycker att det är för dyrt — fem kr. pr år, tidningen däri inbegripen — och det arbetas mycket för att få denna utgift minskad med en 50-öring, ett arbete, som rätt användt, skulle tillföra vederbörande många kronor. I denna punkt förstå vi inte hvarandra. Om vi jämföra en brandmans af manskapsklass inkomster med en yrkesarbetares så finna vi lätt, att i de flesta fall kommer den senare betydligt efter; men som hvad betalar t. ex. en järn- och metallarbetare till sin organisation? Det är skillnad, torde någon säga. Ja, det är en ofsevärd skillnad, som det vore nyttigt för många brandmän att tänka på.

Jag skulle inte ha vidrört denna fråga, ty den är alltid obehaglig, men som det är en förbundets lifssak, är det min skyldighet att föra den så vida omkring som möjligt.

Vi måste därför "taga oxen i hornen" och se hvad som kan göras. Förbundsutgifterna bestå nästan uteslutande i reseersättning och dagtraktamente till styrelsen. Det är alltså på dessa poster som besparingar kunna ske, och då det inte torde vara lämpligt att styrelsen själf bestrider dessa utgifter, återstår blott att lösa frågan på annat sätt.

Det enklaste torde då vara att minska styrelsens antal och motion föreligger äfven med detta yrkande. Om förslaget är nyttigt, med afseende på anslutning till förbundet, vill jag här inte yttra mig om, utan framlägger i stället ett motförslag med ett obegränsadt antal styrelseledamöter. Förslaget består i, att ordförandena i kamratföreningarna utgöra förbundsstyrelse och att dessa, aningen inom eller utom sig, välja en ordförande för det hela samt nödiga tjänstemän.

Om så förbundsmötena, i den form de nu förekomma, slopas och endast den på nämndt sätt sammansatta styrelsen sammanträdde kunde nog någon besparing ske.

Hvart femte år borde dock ett större möte hållas i enlighet med nuvarande stadgar.

Ansvarsfrihet för förvaltningen kunde ju skriftligen ingifvas af föreningarna efter delfäende af styrelse- och revisionsberättelserna.

Då förslaget möjligen, i form af motion, framkommer vid årets förbundsmöte, vore det önskvärdt om alla kamratföreningar ville ägna detsamma en grundlig utredning. Jag har själf ännu inte granskat det från alla sidor, men det förefaller dock att ha vissa bärande moment, af hvilka det kraftigaste torde vara att alla kamratföreningarna landet rundt komme mera direkt in i arbetet och i intimare beröring med hvarandra. På så sätt tillkomme friska krafter, och ingen, vare

sig förening eller enskild medlem, skulle känna sig stå utanför.

Genom att dessutom mera än hvad hittills varit fallet utnyttja vår tidning, kunde en stor tillslutning och större lifaktighet komma till stånd, allt till gagn för såväl den enskilde brandmannen som för brandväsendet i sin helhet, och utgifterna till förbundskassan blefvo ytterst ringa.

Göteborg i september 1915.

Ordföranden.

Iakttagelser efter en eldsvåda.

Föreligger mordbrand?

Då man efter en eldsvåda skall utröna den sannas uppkomst, har man att taga hänsyn till massa olika förhållanden och förmodanden, sådana som faktiskt föreligga och sådana som hopkonstruerats af personer mer eller mindre främmande för brandplatsen och dess förhållanden. Synes eldens uppkomst aldrig så litet mystisk, brukar någon beskäftig person i hopen vara färdig att omedelbart framkasta den förmodan, som, om han blir ertappad, han gör allt att förneka, att mordbrand föreligger. Pratet, om man så får säga, går ju alltid, och det kan mången gång vara till gagn för utredningen att något litet lyssna efter dess mening, dock ej så att på minsta sätt någon oväld begås för en misstanke som kan vara nog så ogrundad. Undersökningar äro alltid delikata saker, särskildt i fråga om eldsvådor, men man kan ha rätt att misstänka mordbrand, om t. ex. eld utbrutit hos samma perspn eller samma plats vid olika tillfällen, om eldsvådorna liknat hvarandra i fråga om föremål eller tid och sätt för deras uppkomst, om man misstänker att antändningsmedel användts eller elden i öfrigt begagnat sig af egendomliga vägar eller begynnelseplatser. Allt detta är svårt nog att reda ut, särskildt då en sådan utredning ej får förhalas. Brandmannen bör därför ej vara alltför mycket främmande för de brottmålsprotokoll i mordbrandssaker, hvilka föreligga från snart sagt alla landets domstolar, ty därigenom kan han snabbare sätta sig in i möjligen förekommande fall.

Att en mängd sätt kunna tillgripas när en person söker anlägga eld, är följande ett belysande exempel på från en af mellersta Sveriges mindre städer:

En eldsvåda uppstod en natt under ganska

mystiska omständigheter. Elden började under stark storm i en större uthuslänga. Vid efter eldsvådan hållet förhör framgick det tydligt och klart att ingen person under dagens lopp varit inne i nämnda uthus med något lyse, så att elden genom värdslöshet kunnat uppstå. Vidare konstaterades att inga som helst betingelser för själfantändning förefunnos. Den tanken, att elden varit anlagd, framkastades visserligen, men anledningen till eldens uppkomst blef emellertid icke upptäckt. Några månader därefter uppdagades dock saker och ting som till alla delar styrkte misstanken om mordbrand. Då upptäcktes nämligen en mordbrandsanläggning i sin prydno. Mellan nämnda uthus och ett intilliggande dylikt hade placerats en del gamla lädor, krut, benzin och i det hela ett brinnande stearinljus. Beräkningen var gifvetvis den, att sedan ljuset brunnit ned skulle elden sprida sig i de tättantändliga ämnena och vidare till byggnaderna. Detta förhindrades dess bättre i det att tillställningen upptäcktes innan elden hunnit utbryta. Äfven vid detta tillfälle rådde stark storm, så att eldsvådan hade antagligen fått ganska stora dimensioner om den brutit lös.

* * *

För att anlägga och underhålla en eld användas hufvudsakligen fotogén, benzin, nafta, sprit,

G. C. FAXE . MALMÖ

Gassvetsningsapparater.

Upplifningsapparater

för drunknade och osförgiftade.

Strålkastare

för brandkärsvagnar och automobiler
m. m.

Belysningsanordningar

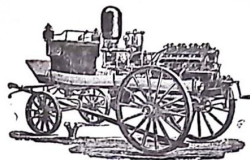
för biografer. Eldsäkra intygadt af
Tarifföreningen.

Rökhjälmar

med syreförråd, att användas utan förbindelse med luftpump eller luftslangar.

Begär offerter och beskrifningar!

G. C. FAXE . MALMÖ

Henrikssons prisbel. motorsprutor

Försäljas genom

ALLMÄNNA BRANDREDSKAPSAFFÄREN

E. BERGSTRÖM & Co.

STOCKHOLM K.

Telegramadress: "Ideal".

Rikstelefon 2258.

HENRIKSSONS BRANDSLÄCKARE

RAPID & PUMP-RAPID

samt Brandsläckaren n:o 76, modell 1914, 12 liter. Ny för året.

Samtliga godkända af Tarifföreningen.

Pump-Rapid

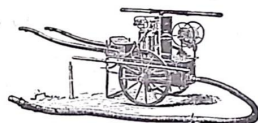
N:o 76

Försäljas genom

HUGO KNOCHENHAUER, Stockholm.

Telegramadress: Knochenhauer.

Rikstelefon 57 99.

Telegraf-adr.:
SprutbolagetHENRIKSSONS ^{Prisbelönta} Handkraftsprutor

försäljas genom

Hrr Järn- & Redskapshandlare

samt i parti från fabriken.

A.-B. S. HENRIKSSONS Sprutfabrik,

och Mekaniska Verkstad.

STOCKHOLM 4.

Rikstelefon
6 0 5 3

olja, fett, tändstickor, ljus, trä, särskildt af kådigt träslag, hyfvelspån, rishögar, balm, papper, bomull, svamp, krut, fyrverkeripjäser, beck, svafvel samt äfven många andra föremål af olika slag, som visserligen brinna sämre, men som mordbrännaren har till hands. Under stundom placeras antändningsmedlen på det sätt, att de åstadkomma en förbindelse mellan de föremål, som mordbrännaren i första rummet vill förstöra. Ett särskildt slag af antändningsmedel äro sådana, genom hvilka en mordbrännare kan åstadkomma, att elden icke genast utbryter utan först efter en viss tid; dylika medel äro vaxljus, som instickas i lätt antändliga ämnen, stubinträd eller helvetesmaskiner m. m.

För att utrona, huruvida antändningsmedel blifvit använda, har man att anställa forskningar i följande riktningar:

Om vid tiden för eldsvådan sådana ämnen anträffats vid brandstället, som kunnat tjäna som antändningsmedel.

Om antändningsmedel kunnat upptäckas före eller under eldsvådan. Vittnen hafva kunnat iakttaga antingen själfta antändningsmedlen, eller ock den verkan, som uppkommit af deras förbränning, t. ex. explosion eller lukt (af beck,

svafvel, fotogén, krut eller dylikt) eller egendomliga lågor.

Rester af antändningsmedel finner man hufvudsakligen då antändningsmedlen nekat att göra tjänst eller slocknat för tidigt, men också ofta, om de verkligen åstadkommit eldsvåda. För att upptäcka dylika rester är det icke tillräckligt, att man kastar en hastig blick på brandstället, utan detta måste mycket noga genomskås.

Särskildt bör följande undersökas:

Möblerna vid brandstället. När en mordbrännare anlägger eld samtidigt på flera ställen, går han ofta till väga på det sätt, att han i det inre af möbler hopar antändningsmedel samt tänder eld på desamma. Då elden på sådana ställen vanligen slocknar i brist på luft och i följd däraf icke kan iakttagas utifrån, kunna på sådant sätt placerade antändningsmedel lätt undandraga sig uppmärksamheten; det är därför af största vikt, att man noga genomskåsar alla förvaringsrum vid brandstället, då detta undersökas.

Golfvet. De antändningsmedel, som placeras på golfvet, förtäras vanligen af elden, men rester bruka dock uppstå, isynnerhet om något under branden störtat ned på golfvet och därigenom skyddat någon del mot elden, eller om möbler

Från branden i Göteborg.

Har ett golf blifvit fullständigt förkolnadt på öfre sidan, så är det naturligtvis omöjligt att på detsamma upptäcka några spår efter utgjutna antändningsmedel, såsom fotogén, ty sådana vätskor brinna gifvetvis först upp. Men det skulle vara oriktigt att i sådana fall utan vidare afstå från en fortsatt undersökning af golfvet. Då nämligen golfspringorna lätt släppa igenom vätskor, bör man bryta upp golfplankorna samt undersöka sidorna och dammet under dem. Genom att upp-bryta golfvet lyckades det en gång att flera må- under efter en eldsvåda påvisa fotogén i fyllningen under golfvet. Det är mycket lämpligt att i sådana fall i protokollet noga anteckna platsen för upptäckten samt äfven att bifoga en teckning, enär fotogénspärens läge och utbredning kunna gifva anledning till flera värdefulla slutsatser.

Murarne böra undersökas på de punkter, där de stöta intill golfvet, enär brännbara vätskor, om de utgjutas i tillräcklig mängd, intränga där och vanligen icke förtäras af elden.

I brandställets närhet bör man äfven söka efter rester af antändningsmedel, då elden synes vara anlagd utifrån, t. ex. afbrända tändstickor, återstad af en lunta, förkolnade käppar, som möjligen blifvit använda till att föra det antändande ämnet till en viss höjd.

Af vinden under eldsvådan bortförda föremål, t. ex. ett papper kunna ofta visa märken efter använda antändningsmedel, såsom fotogén.

Om under eldsvådan några särskilda omständigheter förekommo, som gör det sannolikt, att antändningsmedel blifvit begagnade.

(Forts.)

på vissa ställen förmått hindra eldens framfart. Stundom finner man på golfvet fläckar af moiré-artadt utseende; sådana fläckar uppkomma, om något flytande ämne i ringa mängd slagits ut på ett golf, som varit betäckt med dam. Om man i närheten af förkolnade ställen finner dylika fläckar, som icke berörts af elden, så kan man under vissa omständigheter draga den slutsatsen, att golfvet varit öfvergjutet med något flytande antändningsmedel, som åstadkommit förkolning på de ställen, där det förefunnits i tillräcklig mängd, under det att andra ställen, där detta icke varit fallet, icke kunna brinna och därför bibehållit spåren efter utgjutningen.

Omfattande eldsvåda i Göteborg.

17 slangledningar och öfver 50 man i elden.

En eldsvåda af anseliga dimensioner utbröt strax efter kl. 1 natten till söndagen den 19 dennes ute på Stampen mellan Gamla försörjningsinrättningen vid Drottningtorget och Åkerigatan. Området i fråga är till större delen bebyggd af trähus — dels boningshus af mycket hög ålder, dels skjul, stallar, verkstäder och lagerlokaler. Byggnaderna ligga i den vildaste ordning, mycket tätt och i allmänhet utan brandmurar, hvarför det hela, få minuter efter det att elden först upptäckts, var ett enda flammande eldhaf, som syntes vida omkring och uppsände väldiga eld- och rökpelare, samt hela kaskader af gnistor och glödande träkol, som af den ganska friska nordostliga vinden fördes bort öfver Trädgårdsföreningen och Heden.

Brandkåren allarmerades 10 minuter efter det elden upptäckts.

Elden synes först ha observerats 10 à 12 minuter efter kl. 1 af ett par flickor, som till att börja med skyndade omkring för att väcka de sofvande i de närliggande husen. Därpå uppsökte de en poliskonstapel för att få honom att allarmera brandkåren. Eldsvådan hade då hunnit tilldraga sig uppmärksamhet äfven på annat håll, och kl. 1,23 allarmerades brandkåren från hörnet mellan

Kronhusgatan och Norra Larmgatan samt strax därpå från brandskåpet vid Drottningtorget. Brandkåren vid Gustaf Adolfs torg följde därför vid utryckningen Köpmansgatan ned till Nils Ericsonsgatan, där eldhärden upptäcktes. Ingen hade kvarstannat vid brandskåpet, hvilket ytterligare försenade brandkårens framkomst.

Brandbilen samt person- och redskapsvagn utryckte i vanlig ordning från hufvudstationen och togo raka vägen till brandplatsen.

Vid brandkårens ankomst stodo ett flertal byggnader i ljus låga, och brandbefålet rekvirerade genast två ångsprutor samt brandkårsafdelningen i Olskroken, hvilka samtliga vid 2 tiden voro framme och i arbete. Att elden fått god fart innan brandkåren allarmerades synes bl. a. därutaf, att signalen från Drottningtorget afbröts, då ledningarna förstörts. Några ögonblick senare hade det alltså varit omöjligt att allarmera brandkåren från denna apparat.

Ett storslaget räddnings- och släckningsarbete.

Den förhärjande eldsvådan, som snart spridd sig öfver ett 20-tal större och mindre byggnader, företedde en imponerande anblick, och från alla håll strömmade stora människomassor trots den sena timman till brandplatsen. En med förhållandena på platsen väl förtrogen poliskonstapel, började räddningen af de i stallarna inrymda hästarna — inmot 30 till antalet —, och allmänheten biträdde i stor utsträckning vid räddningsarbetet med husgeråd o. dyl. Ett 50-tal studenter och chalmister nedlade bl. a. ett godt stycke gagnande arbete genom att rädda en mängd vagnar, som placerats på gårdarna och i gränderna mellan de brinnande husen.

Så snart brandkåren anländt, började slangledningarna utläggas från alla brandposter rundt omkring det område, som härjades af elden, och de båda ångsprutorna placerades på Stampgatan, hvarifrån de under ett intensivt "töffande" och under uppsändande af väldiga gnistfyverkerier timma efter timma förflyttade resp. 2,000 och 2,200 liter vatten i minuten från Fattighuset och in i eldhärden.

Under ledning af t. f. brandchefen, löjtnant E. Nicander, öfverbrandmästarna Erik Blomgren och C. A. Carlsson samt tre brandmästare och en del annat befäl utfördes ett synnerligen vackert och energiskt släckningsarbete. Mellan kl. 2 och 6

Från branden i Göteborg.

voro icke mindre än 17 slangledningar — 8 från ångsprutorna och 9 från brandposterna — samt 40 à 50 man i arbete. I de från Drottningtorget och Stampgatan ledande portarna samt i gränderna vid Åkare- och Stenbocksgatan voro på sina ställen 4 à 5 ledningar framdragna, och kolossala vattenmassor slungades under brak och dån in i de skyhöga lågorna. Då och då inträffade dofta explosioner bland de i lagerlokalerna förvarade oljefaten, hvarigenom hela kaskader af gnistor och bränder kommo att slungas upp till ansenlig höjd.

Från byggnad till byggnad utbreddes sig eldhafvet. Än var det en husknot, än en hel vägg, än vindskifvorna på en byggnad, än ett skjul, som greps af de girigt slickande lågorna och brandkårens arbete syntes ofta nog nära lönlöst. Elden, som tycktes ha uppstått ungefär midt i kvarteret, spred sig åt alla håll. De små skjulen och träbyggnaderna åt Stenbocksgatan stodo snart i ljus låga, och vinden dref därpå elden med stor häftighet mot f. d. Börjessonska bryggeriet samt de in på gården till fastigheterna 8 och 10 vid Stampgatan befintliga stenbyggnaderna, hvilka blefvo ganska illa tilltygade. Wilkenssons kontor och lager voro en stund allvarligt hotade men undgingo att beröras af eldsvådan, och detsamma var äfven fallet med de närliggande boningshusen.

Branden berörde förutom Göteborgs lifsmedelskommissions hela mjöllager uppskattadt till 700,000 kg. och ca 100,000 kronors värde ett mycket stort antal personer — enligt uppgift ett 30-tal firmor och enskilda —, och det är f. n. omöjligt att uppgifva värdet af det förstörda. Man torde emellertid icke ha räknat för högt, om man anslår detsamma till omkr. eu mill. kr. Såväl sta-

Från branden i Göteborg.

icke heller i smedjan, som ej besökts sedan kl. 2 på middagen kan elden — som det uppgives — ha uppkommit, och att den skulle ha utbrutit i hr Fränkels upplag — såsom en tidning antagit — synes föga troligt. Några oljor förvarades icke i denna lokal, som för öfrigt icke besökts under eftermiddagens lopp, åtminstone icke med ljus.

De personer, som först observerat eldsvådan uppges, att den börjat i tunnbinderverkstaden eller dess omedelbara närhet, enär lägorna först där sågos slå upp. När verkstaden stängdes för dagen, eller huruvida i densamma förvarades eldfarliga eller eldfängda ämnen, ha vi oss icke bekant. Rykten att utelligare skulle ha värdslost handskats med eld i eller bredvid de omkringliggande skjulen äro äfven i omlopp, men torde ej få tillmätas någon större betydelse.

Eftersläckningen pågick hela söndagen.

Först kl. 5 på söndags morgon hade eldsvådan aftagit i intensitet, och kl. 6 kunde ångsprutorna sändas hem. Under hela dagen fortsatte det emellertid att brinna i lifsmedelskommissionens upplag, i upplaget af korksten samt på flera andra ställen af det härjade området.

En brandmästare och 10 man uppehöll sig under hela dagen med eftersläckning, och icke mindre än 9 slangar från 3 olika brandposter voro i användning.

Enligt tidningarnes samstämmiga uppgifter, utförde brandkåren ett synnerligen vackert släckningsarbete.

den som Göteborgs bank hade sina fastigheter försäkrade, och enligt hvad vi erfarit, hade äfven de af branden berörda sin egendom försäkrad, om också icke till dess fulla belopp.

Hur elden uppkommit

är ännu icke bekant, liksom man icke heller kan säga, hvar den utbröt. Befolkningen i de angränsande statsdelarna ha visserligen länge varit oroliga för närheten till de många eldfarliga skjulen och åkeristallarna med deras upplag af stråfoder. Emellertid synes det icke som om elden utbrutit i någon af dessa.

Om några af farorna vid högspänning o. växelström.

Under det användningen af electricitet med lägre spänning och likström i realiteten blott ha intresse för brandförsäkringsbolagen, som de senaste åren måst utbetala ganska betydliga ersättningar för eldsvådor, som uppstått på grund af felaktig installation, dåligt underhåll eller bristande kunskaper i de elektriska ledningarnes skötsel, har införandet af högspännings- och växelströmsledningar medfört nya faror, icke blott för resp. försäkringsbolag, speciellt lif-, olycksfall- och kreatursförsäkringar, utan äfven för brandmännen,

Det är en känd sak, att högspänningsledningar ögonblickligen kunna döda eller svårt skada de personer, som komma i beröring med dem, och det omtalas här i landet redan en hel mängd olycksfall, säkert några och tjuo, som medfört döden eller en längre tids sjuklighet. Mindre känt är det kanske, att växelström också vid den lägre spänningen kan vara lifsfarlig för den, som under längre tid blir utsatt för dess påverkan. Hvar och en som låtit sig "electriceras", vet att händerna knyta sig fast om handtagen, ur stånd att släppa dem; på samma sätt kan den, som kommer i beröring med en växelströmsledning, blifva så fastklamrad vid densamma, att han icke af egen hjälp kan blifva lös, och då han tillika genom strömmens påverkan ej kan högt ropa efter hjälp, riskerar han att blifva hängande vid installationen. Utsättes man för växelströmmens verkningar under mera än 20 å 30 minuter, blir

döden — och det en mycket plågsam död — följden.

Kreatur och hästar äro i regeln långt mindre motståndskraftiga mot strömmens påverkningar än människor. Sålunda kan Köpenhamn uppvisa flera exempel på, att hästar blifvit dödade af nedfallna spärvägsledningar; vid ett särskildt tillfälle blefvo två hästar dödade på stället, under det en känd folketingsman, som också kom i beröring med träden, slapp med några dagars sjukdom. Däremot omtalas det, såvidt mig är bekant, ännu icke något exempel på, att kreatur och hästar på landet blifvit dödade af högsänningsledningar. Sådana fall äro däremot särdeles väl kända i utlandet, särskildt i Tyskland, på platser där upplandscentralerna ha vunnit stor utbredning. I det följande skall anföras ett par karaktäristiska exempel, som äro af stort intresse äfven för danska brandmän, under förutsättning att liknande fall kunna inträffa här, alldenstund det finnes åtskilliga tillfällen härtill vid våra upplandscentraler.

I närheten af en herrgård var under ett stort träd uppställd en masttransformator, till hvilken från upplandscentralen genom luftledningar blef förd en elektrisk ström af 10,000 volts styrka. På grund af snöbelastning kom en gren på trädet att böjas ned, så att den berörde såväl högsänningsledningarna som de från transformatorn utgående lagspänningsledningarna. Härvid blef hela gårdens ljusinstallation satt under högsänning, och detta hade till följd, att samtliga lampor och säkerhetsmetaller explosionsaktigt öfverbrändes, en strömbrytare nedsmälte, och vid en säkerhetspropp å spannmålsålgret uppstod en ljusbåge, som otvivelaktigt skulle medfört en eldsvåda, om den icke blifvit upptäckt i tid. I inspektorsbostaden blef en lampskärm antänd. I kostallet blefvo stälpan-sarrören genombrända; från dessa leddes strömmen öfver på loftets järnbana, som med järnbeslag var i förbindelse med jorden. Dessa beslag voro tillika i ledande förbindelse med de kedjor, hvarmed korna voro bundna i stallet, och en del af strömmen gick därför igenom dessa. Tre kor blefvo ögonblickligen dödade och nio blefvo så hårdt medtagna att de måste nedslaktas. För att undgå framtida liknande olyckor blef trädet nedtaget.

Ett annat liknande tillfälle, hvarest lagspänningsledningarna likaledes blefvo satta under högsänning, omtalas i "Tägliche Rundschau", i jan. i år. På aftonen den 4 januari märktes flera starka ljussken i de stallbyggnader, hvars installationer voro tillslutna det Markiska elektricitetsverkets ledningsnät, och man trodde därför först, att eld utbrutit i stallarna. Denna förmodan visade sig dock vara felaktig; däremot fann man talrika kor ligga bedöfvade, och en del kor och

svin voro dödade. De dödade djuren hade brännsår, och byggnadernas järndelar voro starkt upphettade. Elektricitetsverket afbröt strax strömmen och lät företaga en undersökning, som dock icke gaf något resultat. Det anses dock för otvivelaktigt, att högsänning på något sätt uppstått på ljusledningarna, och att strömmen liksom i det förra fallet gått till jorden genom byggnaderna och kreaturen.

På en äng i närheten af en masttransformator för 5,000 volt blefvo fyra kvigor och två tjurar plötsligt dödade af elektriciteten. En närmare undersökning gaf följande resultat: Transformatorn var föreskriftsenligt uppställd, de föreskrifna jordförbindelserna funnos och voro med hänsyn till dimensioner och materiel af bästa beskaffenhet. Jordplattorna voro anbragta på en plats, som alltid var fuktig, dessutom hade det regnat den

På grund af

brandväsendets fullständiga öfvergång till **automobiler** kommer under höstens lopp följande **förstklassiga brandfordon** att försäljas vid

Hälsingborgs brandkår:

- 1 tvåspänd **redskapsvagn**, Norrköpingsmodell.
- 1 två- eller enspänd **redskapsvagn**, Billmans modell.
- 1 **mekanisk stege** af Hassel & Teudts fabrikat, Köpenhamn, 20 meter hög.
- 1 tvåspänd **ängspruta**, Ludwigsbergs fabrikat n:r 3.
- 1 två- eller enspänd **ängspruta**, Ludwigsbergs fabrikat n:r 8 A.

Dessutom kommer äfven att försäljas

5 förstklassiga hästar.

Närmare upplysningar meddelas af

Brandchefen.

dag då djuren blefvo dödade. Vid undersökningen upptäcktes det emellertid, att porslinskappen vid införningen för den isolerade, högspänningsförande ledningen till transformatorn var slagen itu, möjligtvis genom stenkastning eller skott; ledningens isolation hade därvid skadats och träden kommit i beröring med transformatorhuset och dess jordledning. Det var därmed gifvet, att såväl detta som jordledningar och jordplattor stått under 5,000 volts spänning, och att elektriciteten härifrån strömmat till jorden, i det den i kornas riktning sökt en ledare af motsatt pol; det gällde alltså att finna denna. I den angifna riktningen låg på något afstånd ett hus, hvars installation var ansluten till transformatorns lågspänningsnät. Vid förhör med invånarne här såväl som i flera andra hus i närheten, upplystes det, att ungefär vid den tid, som korna blefvo dödade, ett starkt brummande ljud hördes i husinstallationerna, liksom det hade visat sig eldfenomen vid enskilda delar af anläggningen. Det måste därför antagas att lågspänningsledningen stått under högspänning, i det den hade stått i förbindelse med en af transformatorns andra högspänningsledning. En sådan förbindelseled lyckades det dock icke ingenjören att upptäcka; men då det regnade starkt, är en atmosfärisk urladdning tänkbar. Man hade nu ett slutet kretslopp mellan två högspänningsledningar, i det den ena var jordbunden genom transformatorhuset och jordledningen, den andra genom lågspänningsledning och husinstallation. Kretsloppets längd var omkring 200 m. och då spänningen var 5,000 volt, blir skillnaden för hvarje meter på ången, där korna gick, c:a 25 volt. Räkna man en kos benafstånd till $1,3-1,8$ m., uppstod i föreliggande fall en spänningskillnad mellan dess fram- och bakken af intill 45 volt. I sig själf är denna spänning vid likartad ström ganska oskadlig för djur, men det är högst sannolikt, att den vid växelström slår dem till marken och de sedan dö af förskräckelse.

Huruvida denna förklaring är den rätta, är tvifvelaktigt; fallet är mycket olika från de två förenämnda, i det djuren i det sista äro skulden till jordmotståndet, under det i de förstnämnda de utgöra en del af jordförbindelsen. Det sista fallet kommer väl alltid att blifva ganska enastående, under det de förra säkerligen komma att inträffa här i landet. Det finnes åtskilliga platser, hvarest transformatorerna äro uppställda under träd, hvilkas grenar under bläst eller vid snöbelastning komma i förbindelse med hög- och lågspänningsledningarna, och det finnes också många platser, där båda ledningarna äro dragna under samma träd. (Vill i detta sammanhang erinra om det upprop som direktören för ett större högspänningsverk för någon tid sedan genom tidningarna riktade till villaägare och andra om att i närheten

af högspänningsledningar låta beskära träden). Det är ganska allmänt att högspänningsledningar blifvit förda längs någon gårdsgräns, hvarest ofta finnes träd planterade; hur lätt är det då icke att i bläst en gren af ett sådant kommer i beröring med en ledning, så att trädet blir strömförande. Om då samtidigt ett intet anande djur får i sinnet att taga sig en mun full, blir det utan tvifvel slaget till marken. Det bör på det strängaste inskräpas hos pojkar som leka med drakar, att de må hålla sig på behörigt afstånd från högspänningsledningar; huru ofta ser man icke dracksnören invecklade i elektriska ledningar, och invecklas en sådan mellan hög- och lågspänningsledning, kan den, så snart den blir våt, förmedla öfvergången mellan dessa.

(Assurandören.)

J. Thastum.

ALLMÄNNA BRANDREDSKAPSAFFÄREN

E. Bergström & Comp.

Scheelegatan 22

STOCKHOLM

Specialaffär för

BRANDMATERIEL

Guldmedalj Stockholm 1897.

Högsta pris

i Gefle 1901.

Stadsdiplom

Berlin 1901.

Jonsereds Fabrikers Aktiebolag GÖTEBORG

rekommenderar sina tillverkningar
af sprutslangar af prima kvalitet.

Skola gummiringarna å biler blifva öfverflödiga?

*Svensk uppfinnare vill ersätta dem med spiral-
vridna bladfjädrar.*

Maskinisten A. Grönqvist, Smedjegatan 20 i Limhamn, har fått svenskt och danskt patent på en uppfinning som han anser få stor betydelse för biler och cyklar. Uppfinningen afser ett hjul som medelst två i nafet anbragta spiralvridna bladfjädrar gjorts fjädrande, hvarigenom de pneumatiska gummiringarna göras öfverflödiga. Med denna uppfinning skulle den svårösta frågan om stabilitet i sidled ha blifvit löst, försäkrar uppfinnaren.

En vårdslöshet utan like

omtalas från Sandvikens järnbruk i det vid en sprutmönstring med brandkåren slangförelaren rikade strålen mot några pojkar, som samlat sig på andra sidan kanalen för att åse öfningarna. En åttaåring träffades härvid midt i ögonen af strålen, så att dessa trängdes ut ur sina hålur och blodet strömmade utför kinderna. Den stackars pojken fördes genast till brukets sjukstuga. Synen är naturligtvis för alltid förlorad.

Vid våra värnpliktiga brandkårens öfningar i småstäder bruka ju pojkarna upptaga som ett högre omtyckt nöje att leka med strålförelaren, lockade denne att alltemellanåt låta dem få en ordentlig rotblöta. Händelsen i Sandviken ser närmast ut att vara analog härmed. Detta är ju dock ingen ursäkt för det skedda, som bör blifva en kraftig maning, att ej låta leklynnat taga öfverhand vid dessa nog så allvarliga öfningar.

Eldsvådor.

Sibirien härjas af skogseldar.

Birskevoja Vjedomosti meddelar, att skogseldar utbrutit i trakten av Naryn i Sibirien. De ha utbrett sig hundratals verst åt olika håll. Elden har redan vållat skador, som uppskattas till flere miljoner rubel. Stora områden ligga insvepta i ogenomtränglig rök. På många ställen ha även flere byar antänts.

500,000 bushels spannmål i lågor.

Ett spannmålmagasin, tillhörigt ett järnvägsbolag och innehållande 500,000 bushels

spannmål, har förstörts av en eldsvåda. Skadan anslås till en miljon dollars.

Jätteeldsvådor

Från Konstantinopel meddelas den 1 aug., att genom en eldsvåda i Pera stadsdelen förstörts c. 3,000 gårdar. För eldens begränsande måste flere gårdar sprängas i luften.

Staden Valdez i Alaska hemsöktes i medlet af aug. af en eldsvåda, för hvilken hela affärsdistriktet samt en tredjedel af residensdistriktet föll offer. Hela kvarter sprängdes i luften med dynamit för att lågorna skulle hejdas i sin framfart. Skadorna anslås till 1,500,000 dollars.

Stor fartygsbrand i Köpenhamn.

Eld uppstod den 6 aug. å den stora ångaren Falkmand, som ligger för reparation på slipdockan i Köpenhamn. Kolossala rökmoln utbredde sig öfver hela varfomsrådet och man trodde allmänt, att det var det stora varfvet, som kommit i brand. Hela brandkåren och hamnens flodsprutor började omedelbart släckningsarbetet och efter långvariga ansträngningar lyckades man taga sig ned i ångaren, där man kunde angripa eldhärden.

Elden hade uppstått i ett af maskinrummen och man måste hugga sönder inredningen för att komma åt eldhärden. Invid ångaren låg ett stort upplag af oljor och bensen, men man lyckades förhindra att elden spred sig dit. Elden tros ha uppkommit genom själfantändning i oljor och trassel.

Eldsvåda å bangård.

Inom finska järnvägsstationens bangård i Petrograd utbröt den 11 aug. en härjande eldsvåda, som torde hafva medfört skador för ett par millioner mark. Om händelsen har i dagspressen meddelats följande:

Den häftiga eldsvådan härjade inom kort tid magasinet för transitogods jämte upplag samt tvenne andra magasin, äfvensom ett större antal med transitogods lastade vagnar. Eldens omfattning var enorm, ty i magasinet och vagnarna förvarades lätt antändligt gods såsom papper, takfilt m. m. Eldsvådan började kl. 3,20 och inom en timme låg allt i aska, ehuru inom 10 minuter eller kl. 3,30 fyra af stadens brandkåror med ångsprutor voro på platsen. Brandkårens arbete var energiskt och förtjänar allt beröm. Tack vare dessas arbete räddades bangården från att förvandlas till ett enda eldhaf. Ty på bangården stodo öfver tvåusen till största delen lastade vagnar ävensom de

nyligen färdigblifna godsmagasinen, de ryska och finska tullkontoren, byrån för transitogods, ett elektricitetsverk m. m.

I släckningsarbetet deltog energiskt en del af järnvägspersonalen. Lokomotiv förde från brandplatsen godsvagnar, bland dem ett flertal, som redan råkat i brand.

Söderhamn.

Lördagen den 18 sept. kl. 8,50 f. m. inkom pr. telefon bud till brandstationen att eld utbrutit i bokbinderiafdelningen hos Söderhamns litografiska aktiebolag. Huset är uppfört af trä i 3 våningar. Brandkåren som inom kort var på platsen, fick en hård dust med det rasande elementet. Genom de af hettan sönderprämda fönstren slogo, vid brandkårens ankomst, väldiga eldtungor ut som i sin tur antände husets ytterpanel samt taklistan och hotade att äfven antända vinden. I hast utlades 3 slangledningar från brandpost, den första drogs uppför trappan, den andra uppför mek. stegen och in genom ett fönster för att afskåra eldens vidare spridning till de öfriga lokalerna, och den tredje slangledningen användes till att hindra antändning af vinden. Genom ett energiskt och väl inriktat arbete lyckades det också brandkåren att efter omkr. en halftimme bli herre öfver elden. Elden hade dock hunnit förstöra sjelfva arbetslokalen jämte en del maskiner såsom gummerrings-, häft-, stans- och linieringsmaskiner, två elektriska motorer samt en massa färdiga och halfärdiga arbeten m. m. Elden började i ett torkrum som är afskildt från arbetslokalen med en tunn brädvägg. I detta torkrum torkas och upp-

värmas, genom en kamin, allt papper som skall gummieras. Genom öfverhettning från denna kamin har det här placerade papperet fattat eld som sedan spridde sig vidare till brädväggen. Bokbinderipersonalen — 14 à 15 personer — var i full värksamhet, när elden slog ut från torkrummet, och de hade knappast hunnit rädda sig ut, förrän allt stod i lågor i arbetslokalen. Elden fick också god näring i de massor af papper som här fanns. Hade elden hunnit sprida sig till vinden och första våningen hade den blifvit ödesdiger nog. På vinden fanns nämligen stora papperslager, och i första våningen är Göteborgssystemets försäljningslokal och matsverering inrymda, den senare blef delvis förstörd af vatten. En glädjande öfverraskning bereddets brandmanskapet vid eftersläckningen. Disponenten för bolaget samt hyresgäster i gården bjöd kåren på kaffe och bakelser. Äfven förste stadsläkaren P. Polman, som har sin bostad i samma våning vägg om vägg med eldhärden, har för att få uttrycka sin tacksamhet till kåren, inbjudit denna till ett samkväm i sin bostad lördagen den 25 sept. kl. 5 e. m. Att vinna sympatier utåt är ju något som vi brandmän strävar efter. Och hur lätt går icke arbetet då man får mottaga sådana bevis för tacksamhet. Ett är dock säkert, vet en brandkår att den har allmänhetens sympatier och stöd skall den också med större energi och dödsförakt försöka rädda andras liv och egendom. Som ett apropå kan nämnas att brandkåren som haft rökmask — Drägers modell — i 2 år, nu först fick tillfälle att grundligt pröfva den, hvilket prof också utföll till största belåtenhet, och att den är en välkommen rekvisita för brandkåren råder intet tvifvel om.

AGA

BRANDFACKLOR.
STRÅLKASTARE.
HANDLYKOR.
BILBELYSNINGSPAPPAR TER.

GASACCUMULATOR

Riks AGA.

Afd. 7, Stockholm. Allm. Skäråsätra: AGA.

Trelleborgs Gummifabriks Aktiebolag tillverka sug- och spolslang samt tekniska Gummivaror af alla slag.

Afdelningskontor och nederlag: SKEPPSBRON 4, GÖTEBORG.